

The 3rd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
5-6 Desember, 2014, Materials

სსსმ მოსწავლე და სასწავლო პროცესი

¹ელისო მაწკეპლაძე, ²ასმათი დათიაშვილი

¹სსიპ ტყიბულის მუნიციპალიტეტის სოფელ გელათის საჯარო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის, სერტიფიცირებული, სქემაში ჩართული მასწავლებელი

²სსიპ ტყიბულის მუნიციპალიტეტის სოფელ გელათის საჯარო სკოლის ინგლისური ენის სერტიფიცირებული, სქემაში ჩართული მასწავლებელი

ანოტაცია

სკოლაში ინკლუზიური განათლების დანერგვამ, განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვისთვის შესაბამისი გარემოს შექმნამ მთელი რიგი პრობლემები წარმოშვა: მშობელთა უკმაყოფილება, მასწავლებელთა არასათანადო კვალიფიკაცია და არამზაობა, შესაბამისი რესურსების არქონა... სსსმ ბავშვების განსხვავებულობა მოითხოვდა განსაკუთრებულ მიდგომებს. ვშიშობდით, დაეთმოვოდა თუ არა თითოეულ მოსწავლეს თანაბარი დრო და საშუალება საკუთარი შესაძლებლობების გასავითარებლად... შშმ ბავშვი სკოლაში გარიყულად, მარტოსულად ხომ არ იგრძნობდა თავს, ცალკე მერხთან დაჯდებოდა და არავინ არაფერს შეეკითხებოდა (ხშირ შემთხვევაში ასე ხდება!). მოსწავლეთა ინდივიდუალური შესაძლებლობების კვლევა და შემდეგ მოსწავლეთა საჭიროებებზე საგაკვეთილო პროცესის მუდმივი მორგება რთული და ხანგრძლივი პროცესია.

სტატიაში გვინდა გაგიზიაროთ ჩვენი გამოცდილება ჩვენს სკოლაში ინკლუზიურ განათლების დანერგვასთან დაკავშირებით.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური განათლება, შშმ მოსწავლე, ჩვენი გამოცდილება ქართული ენისა და ლიტერატურის, ინგლისური ენის სწავლებისას.

ინკლუზიური განათლება, მოგეხსენებათ, გულისხმობს ყველა ტიპის სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეთა ჩართვას, მათი განათლების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობას ზოგადსაგანმანათლებლო სასწავლო პროცესში თანატოლებთან ერთად.

ინკლუზიური განათლების მოდელი ეფუძნება რწმენას, რომ ყველა ბავშვს აქვს უფლება მიიღოს განათლება და მაქსიმალურად გამოავლინოს თავისი შესაძლებლობები ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში, საგაკვეთილო პროცესში. ყველა სკოლა ვალდებულია მიიღოს შშმ ბავშვი, შეუქმნას მას განვითარებისათვის ყველა პირობა, შესაბამისი გარემო.

The 3rd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
5-6 Desember, 2014, Materials

სკოლაში ინკლუზიური განათლების დანერგვამ, განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვისთვის შესაბამისი გარემოს შექმნამ მთელი რიგი პრობლემები წარმოშვა: მშობელთა უკმაყოფილება, მასწავლებელთა არასათანადო კვალიფიკაცია და არამზობა, შესაბამისი რესურსების არქონა...

სსსმ ბავშვების განსხვავებულობა მოითხოვდა განსაკუთრებულ მიდგომებს. ვშიშობდით, დაეთმოდა თუ არა თითოეულ მოსწავლეს თანაბარი დრო და საშუალება საკუთარი შესაძლებლობების გასავითარებლად.... შშმ ბავშვი სკოლაში გარიყულად, მარტოსულად ხომ არ იგრძნობდა თავს, ცალკე მერხთან დაჯდებოდა და არავინ არაფერს შეეკითხებოდა (ხშირ შემთხვევაში ასე ხდება!).

ინკლუზიური განათლების დანერგვის დროს ჩვენ გავითვალისწინეთ ის, რომ მოხდებოდა არამარტო შშმ მოსწავლეების სოციალური ინტეგრაცია, გაუმჯობესდებოდა მათი მეტყველება, ქცევა, აუმაღლებოდათ თვითშეფასების გრძნობა, არამედ ჯანმრთელი ბავშვები მიეჩვეოდნენ განსხვავებულის მიღებასა და პატივისცემას, უფრო ემპათიურები გახდებოდნენ, მეტად დაეხმარებოდნენ ერთმანეთს. ინკლუზიური განათლების დანერგვა უზრუნველყოფდა არა მხოლოდ ერთი, ან ორი სპეციალური საჭიროებების მქონე მოსწავლის განვითარებას, არამედ იმავე კლასში მყოფი სხვა მოსწავლეების ცოდნის გაღრმავებას.

ვთვლით, რომ ასეთი მოსწავლეების მიმართ მთავარია კლასელების და მასწავლებლების ჯანსაღი დამოკიდებულება, საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება.

ინკლუზიური განათლება ასევე გულისხმობს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოსწავლეების ინდივიდუალური და/ან მოდიფიცირებული სასწავლო გეგმებით სწავლებას. თუ ჩვენ შევძლებდით მოსწავლეთა ინდივიდუალური საჭიროებების იდენტიფიკაციას, სწავლების პროცესს მრავალფეროვნად და ეფექტურად წარვმართავდით, სწორად განვსაზღვრავდით მოკლე და გრძელვადიან მიზნებს, შედეგის მაღალი იქნებოდა. თუმცა აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ამ ინდივიდუალური შესაძლებლობების კვლევა და შემდეგ მოსწავლეთა საჭიროებებზე საგაკვეთილო პროცესის მუდმივი მორგება რთული და ხანგრძლივი პროცესია.

გვინდა გაგიზიაროთ ჩვენი გამოცდილება ჩვენს სკოლაში ინკლუზიურ განათლების დანერგვასთან დაკავშირებით.

მეექვსე კლასში გვყავს სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე, სმენადაქვეითებული მოსწავლე, რომელთანაც უკვე მეორე წელია ვმუშაობთ ინდივიდუალური სასწავლო გეგმით და არც თუ უშედეგოდ.

ინდივიდუალური გეგმით მუშაობის დაწყებამდე სკოლაში შევიკრიბეთ რამდენიმე მასწავლებელი, რომელთაც სურვილი გამოთქვეს, ჩვენთან ერთადმშრომლათ ინკლუზიური განათლების დანერგვისას. რა თქმა უნდა, შეხვედრაზე მოვიწვიეთ მოსწავლის მშობელიც, რომელსაც სურდა, მისი შვილი მაქსიმალურად ჩართულიყო სასწავლო პროცესში, სასკოლო ღონისძიებებში. ჩვენც დავაფიქსირეთ, რომ ჩვენი მთავარი მიზანი იყო მოსწავლეს მიეღო ისგ-ს შესაბამისი შედეგი, უნდა მომხდარიყო მოსწავლის

The 3rd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
5-6 Desember, 2014, Materials

გარემოსთან ადაპტაცია, სოციუმში დამკვიდრება და მისი შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოყენება.

დასაწყისისათვის შევაფასეთ შშმ მოსწავლის შესაძლებლობები, ძლიერი და სუსტი მხარეები და აღმოჩნდა, რომ:

1. მას შეეძლო საკუთარი და ნაცნობების სახელებისა და ნაცნობი, მარტივი სიტყვების დაწერა, მნიშვნელობის გაგების გარეშე უშეცდომოდ დაფიდან ან წიგნიდან გადმოწერა. ცალკეული სიტყვის დაწერამდე ხშირად საჭიროებდა უკუკავშირის მიცემას, დადასტურებას. ნაწერში ზოგჯერ ასოები არაპროპორციული იყო, არ შეეძლო დამოუკიდებლად მარტივი წინადადებების შედგენა.
2. ცნობდა ქართული ანბანის ყველა ასოს. შეუძლო სიტყვების წაკითხვა.
3. შეეძლო ამბის გადმოცემა ფრაზებითა და ჟესტებით, შეუძლო საკუთარი სახელის, გვარის, ასაკის, საცხოვრებელი ადგილის დასახელება. ხშირად არასწორად გამოთქვამდა ნაცნობ სიტყვებსაც, რაც გაუგებარს ხდიდა მის მეტყველებას. ვერ ახერხებდა სურათის აღწერას. სიტყვების მარაგი ძალიან მწირი ჰქონდა.
4. სკოლის გარშემო არ ავლენდა პრობლემურ ქცევას. მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა არ ყოფილიყო ჩართული საგაკვეთილო პროცესში, მშვიდად იჯდა მერხთან. არ შეეძლო მისთვის საინტერესო აქტივობებით დიდხანს დაკავება.
5. ემოციურად განიცდიდა წარუმატებლობას, ტიროდა, შეცდომის დაშვების შემთხვევაში თავს ანებებდა დავალებების შესრულებას. ხშირად გამოთქვამდა პროტესტს სკოლაში წასვლასთან დაკავშირებით.
6. დამოუკიდებლად გადაადგილდებოდა. იცვლიდა და ინარჩუნებდა პოზას. ცეკვავდა, თავისუფლად შეეძლო მოძრაობის გამეორება.
7. შეეძლო მარჯვენა/მარცხენას გარჩევა საკუთარ სხეულზე და სხეულის გარეთ სივრცეში, სასკოლო და საყოფაცხოვრებო საგნების გამოყენება, არ შეეძლო მსგავსი საგნების პოვნა. ვერ ახერხებდა მსგავსი მარტივი კატეგორიის საგნებს შორის ზედმეტის გარჩევას. ნაკლებად ფლობდა კომპიუტერთან მუშაობის უნარ-ჩვევებს,
8. ასე თუ ისე შეეძლო ახალ გარემოში ადაპტირება. მზრუნველობას იჩენდა პატარების მიმართ, ძალიან უყვარდა ცხოველები. არ ავლენდა თავისი და სხვისი ჯანმრთელობისთვის მავნე ქცევებს.

თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ შშმ მოსწავლე სმენადაქვეითებულია, მაშინ, როგორც უცხო ენის, ასევე ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლებისას ესაჭიროება ვიზუალური მასალა (ნახატები, ბარათები, ფერადნახატებიანი წიგნები...)

პრობლემებს ვაწყდებით არა მხოლოდ ცალკეული ბგერებისა და ასოთა შეთანხმებების დასწავლა-წარმოთქმაში, არამედ კითხვის ტექნიკის დაუფლებაშიც.

ამიტომ დავსახეთ გრძელვადიანი მიზნები:

1. მოსწავლის მწირი (თუნდაც ქართულის) ლექსიკური მარაგის გამდიდრება-გამოყენება.
2. ნაცნობი სიტყვებით ფრაზების/წინადადებების აგება.

The 3rd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
5-6 Desember, 2014, Materials

3. უკვე დასწავლილი სიტყვების მართლწერა.
4. მარტივი გრამატიკული ერთეულების გაცნობა–დასწავლა და პრაქტიკულად გამოყენება.

ავიღეთ შესაბამისი (მეხუთე) კლასის ქართული და ინგლისური ენების სასკოლო სახელმძღვანელოები და ინდივიდუალური გეგმებიც ისე მოვარგეთ საგაკვეთილო პროცესს, რომ არავინ, არც ერთი მოსწავლე არ დაზარალებულიყო.

შეგვიძლია ერთი ინტეგრირებული (ქართულ - ინგლისური ენების) გაკვეთილის ნიმუში წარმოვადგინოთ. გაკვეთილის თემა გახლდათ ტომ სოიერის თავგადასავალი (ნაწყვეტი)

სსსმ მოსწავლე სხვა მოსწავლეებთან ერთად გაკვეთილის მსვლელობაში აქტიურად იყო ჩართული: ამოიცნო პერსონაჟები: ტომი, სიდი, დეიდა პოლი, ინდიელი, ბეკი (ქართულად და ინგლისურად), ბარათებს (საშაქრე, ლობე, მურაბა, წვეპლა, საღებავი...) ადეკვატურად მოარგო შესაბამისი წარწერები, წაიკითხა გამართულად... გააფერადა ნახატიც.

მსგავსი გაკვეთილების ჩატარების, ჩვენი დაუზოგავი შრომის, ათასგვარი რესურსების, მულტიმედიური ფილმების გამოყენების შედეგად მივიღეთ ის, რომ:

1. სსსმ მოსწავლეს ზედმეტნაკლებად გაუმდიდრდა ლექსიკური მარაგი, დახმარებით შეუძლია მარტივი (ორ და სამ სიტყვიანი) წინადადებების შედგენა.
2. ახლა სწორად გამოთქვამს ნაცნობ სიტყვებს, მეტნაკლებად ახერხებს სურათის აღწერას. უკვე კითხულობს მარტივ წინადადებებს.
3. ნაკლებად განიცდის წარუმატებლობას (მცირედი წარმატების შემთხვევაშიც კი ვაქებთ) შეცდომის დაშვების შემთხვევაში თავს აღარ ანებებს დავალებების შესრულებას. აღარ გამოთქვამს პროტესტს სკოლაში წასვლასთან დაკავშირებით, პირიქით, სიხარულით მოდის.
4. შეუძლია მსგავსი საგნების პოვნა, დაჯგუფება, მარტივი ფრაზებით დახასიათება, კარგად ფლობს კომპიუტერთან მუშაობის უნარ-ჩვევებს.
5. შეუძლია ინგლისური ანბანის, ფერების, ციფრების და სხვადასხვა საგნების უცხოენოვანი სახელწოდებების წარმოთქმა
6. ასევე კარნახით წერს მარტივ ფრაზებს და ციფრთა სახელწოდებებს (ქართულშიც და ინგლისურშიც)
7. ძეზნის მისთვის ნაცნობ სიტყვას სხვადასხვა ტექსტში და აკავშირებს მას სხვა საგანთან. სწრაფად ითვისებს სხვადასხვა სიტყვებს
8. უკვე კლასელებთან ერთად დამოუკიდებლად ერთვება სხვადასხვა სახალისო აქტივობებში.

შემაჯამებელ დავალებებსაც ამ შესაძლებლობათა გათვალისწინებით ვადგენთ.

რაც მთავარია, ჩვენი მუშაობის შედეგი სახეუა. შშმ მოსწავლე მონაწილეობას იღებს აგრეთვე სასკოლო ღონისძიებებში (ცეკვავს), ხალისით მონაწილეობს სპორტულ შეჯიბრებებში. მეტ მასწავლებელსაც გაუჩნდა სურვილი, მონაწილეობა მიიღოს სკოლაში

ინკლუზიური განათლების დანერგვაში, წვლილი შეიტანოს ჩვენი მოსწავლის განვითარებასა და განათლებაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. გაგომიძე, ჭინჭარაული, ფილაური, ბაგრატიონი "ინკლუზიური განათლების პრინციპები" გამომცემლობა "ნეკერი" 2008წ.
2. <http://education.ge/index.php?do=definition/view&id=1730>
3. <http://mes.gov.ge/content.php?id=289&lang=geo>